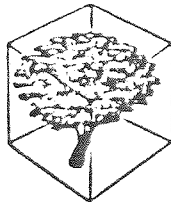

ADVIES
RICHTLIJNEN MILIEU-EFFECTRAPPORT
GREVELINGENMEER ZOUT OF ZOET

Advies op grond van artikel 41m, eerste lid, van het ontwerp van Wet tot Uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage) inzake de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport ten behoeve van de besluitvorming omtrent de keuze voor een zout of zoet Grevelingenmeer.

Uitgebracht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat

Utrecht, 6 juli 1982

voorlopige commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan: De Minister van Verkeer en Waterstaat,
d.t.v. de Directeur-Generaal voor de
Waterstaat,
de heer ir. J. van Dixhoorn,
postbus 20906,
2500 EX 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk HW/FSM 26169

uw brief 13 mei 1982

ons kenmerk U 45/Sf

onderwerp Milieu-effectrapportage
Grevelingen zout/zoet

utrecht 8 juli 1982

Bij Uw brief van 13 mei 1982, kenmerk HW/FSM 26169, deelde U mede voornemens te zijn een besluit te nemen omtrent de keuze voor een zout of zoet Grevelingenmeer, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapportage zal worden toegepast. Van dit voornemen is door U mededeling gedaan in de Nederlandse Staatscourant van 12 mei 1982.

Het milieu-effectrapport zal deel uitmaken van de op te stellen projectnota. Voor de milieu-effectrapportage zullen de regelen die zijn neergelegd in het ontwerp van de Wet Uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage) (Tweede Kamer, zitting 1980-1981, 16814, nrs. 1-3) worden gevolgd.

Overeenkomstig het gestelde in artikel 41m, eerste lid, van het ontwerp van de wet treft U hierbij aan het advies van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage voor de richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport. Het advies is opgesteld door de werkgroep, waarvan U de instelling door de voorzitter van de Commissie werd medegedeeld bij brief van 17 mei 1982, kenmerk U33/Sf.

Gaarne vestig ik nog Uw aandacht op het volgende.

In het onderhavige geval zijn door de projectgroep Grevelingen zout/zoet en haar werkgroepen reeds vele studies verricht, die in bruikbare informatie voor het opstellen van het milieu-effectrapport kunnen voorzien. Deze studies waren echter niet primair opgezet ten behoeve van een milieu-effectrapportage.

Het is dan ook niet uitgesloten, dat enige omzetting en mogelijk aanvulling van de ter beschikking staande informatie noodzakelijk is.

Deze kanttekening heeft in het bijzonder betrekking op enkele onderwerpen op het terrein van de oppervlaktewaterkwaliteit vanuit oecologisch gezichtspunt bezien. In dit verband is te verwachten, dat ondanks een nog grotere aandacht voor onderwerpen als mineralisatieprocessen, fosfaat-uitwisseling tussen bodemslib en water en organische massabalansen, er duidelijke leemten in kennis zullen overblijven. De werkgroep acht het van belang dergelijke onderwerpen aan te geven.

Bij de bespreking van het aspect oppervlaktewaterkwaliteit, oecologisch gezien, kwam de werkgroep tot de slotsom, dat deze complexe materie in het advies niet en detail kan worden uitgewerkt.

Wel is bij het secretariaat van de VCmer verkrijgbaar een betreffend werkdocument, dat een uitgebreide toelichting terzake kan verschaffen.

Het is zoals bij de m.e.r. tweede oeververbinding ten westen van Rotterdam voor onze Commissie van interesse of en in hoeverre door het bevoegd gezag van het advies voor de richtlijnen bij de vaststelling wordt afgeweken.

De voorzitter van de werkgroep
Grevelingen zout/zoet van de
Voorlopige Commissie voor de
milieu-effectrapportage,

Prof.dr. J.I.S. Zonneveld.

INHOUDSOPGAVE

	pag.
1. Inleiding	1
2. Samenvatting	2
3. Doel en belang	2
4. Beschrijving van de alternatieven en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen varianten daarvan	3
5. Te nemen en eerder genomen besluiten	5
6. Bestaande toestand van het milieu, alsmede de te ver- wachten ontwikkelingen van dat milieu	6
7. Beschrijving van de gevolgen voor het milieu	7
7.1 Algemeen	7
7.2 Oppervlaktewaterkwaliteit van het Grevelingenmeer	
7.2.1. Algemeen	7
7.2.2. Waterkwaliteit in algemene en oecologische zin	8
7.2.3. Waterkwaliteit in verband met mensgerichte gebruiksmogelijkheden	9
7.3 Oppervlaktewater-, grondwater- en bodemkwaliteit van Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee	11
7.4 Terrestrische oecosystemen, vegetaties, flora en fauna	12
7.5 Stank	14
7.6 Landschap	14
8. Vergelijking van de gevolgen voor het milieu van de alter- natieven en de varianten daarvan	16
9. Overzicht van de leemten in kennis en informatie	17
10. Vorm en presentatie van het MER	
10.1 Vorm	18
10.2 Presentatie	18
Bijlage 1 : brief van de Minister van Verkeer en Waterstaat aan de voorzitter van de VCmer dd. 13 mei 1982	
Bijlage 2 : brief van de voorzitter van de VCmer aan de Minister van Verkeer en Waterstaat dd. 17 mei 1982	
Bijlage 3 : Een relatieschema voor het aquatische oecosysteem	

1. INLEIDING

In het kader van het door de regering te voeren interimbeleid milieu-effectrapportage (m.e.r.) heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat het project "keuze Grevelingenmeer zout of zoet", verder het project GZZ genoemd, aangewezen als een project waarbij m.e.r. zal worden toegepast.

Nadat deltawerken als de stormvloedkering in de Oosterschelde, de Philipsdam in de Krammer en de Oesterdam, die de Oosterschelde gaat scheiden van het Zoommeer, gereed zijn gekomen, gaan zich technische mogelijkheden voordoen om het Grevelingenmeer te verzoeten. In de richting van een zoet Grevelingenmeer zijn in het verleden enige verwachtingen gewekt. Door een zoet Grevelingenmeer kunnen enkele nieuwe functies (gebruiksmogelijkheden) van dat meer ontstaan. Andere (bestaande) functies worden geschaad of vrijwel onmogelijk gemaakt. Het is de bedoeling zodra dit mogelijk is te komen tot een beleidsbesluit over de keuze van een zout of zoet Grevelingenmeer om betrokkenen zo spoedig mogelijk duidelijkheid te verschaffen over het toekomstige waterhuishoudkundige beleid omtrent het Grevelingenmeer.

Het doel van het onderhavige advies van een werkgroep van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage is de gewenste inhoud van het milieu-effectrapport (MER) nader aan te geven. Dit advies laat uiteraard onverlet wat in het wetsontwerp en de Memorie van Toelichting is gesteld. Daarnaast moet worden gewezen op de inhoud van de publicatie 'Voorlopige algemene richtlijnen, hulpmiddel bij de m.e.r.'* Het onderhavige advies bevat in dit licht gezien de specifieke richtlijnen.

De werkgroep vergaderde op 12, 18, 26 mei, 3 juni en 6 juli 1982. In de vergadering van 6 juli 1982 werd de tekst van dit advies vastgesteld.

Op 14 april en 12 mei 1982 brachten leden van de werkgroep een werkbezoek aan het betreffende studiegebied.

Op 12 mei 1982 werd tevens een voorlichtingsmiddag in Brouwershaven bijgewoond, georganiseerd door Rijkswaterstaat, directie Zeeland.

De werkgroep trad op 18 mei 1982 in overleg met het bevoegd gezag en de initiatiefnemer om nadere informatie over het betreffende project te verkrijgen. Het bevoegd gezag en de initiatiefnemer werden op 17 juni 1982 in de gelegenheid gesteld commentaar op een concept-advies te leveren.

* Staatsdrukkerij 1981, ISBN 90/346/0006/8

2. SAMENVATTING

Het onderhavige advies bestaat uit een reeks van deelelementen. Ter vermindering van de opsomming hiervan en terwille van de toegankelijkheid van dit advies is aan het eind van de hierna volgende hoofdstukken in een omljnd kader de inhoud beknopt en vereenvoudigd samengevat.

3. DOEL EN BELANG

De probleemstelling, die verkort weergegeven kan worden met Grevelingen zout of zoet, alsmede haar achtergronden moeten nader worden uitgewerkt en voldoende inzichtelijk gemaakt. Daarbij dient te worden beschreven voor wie of voor welke (deel)-belangen er problemen zijn en de mate waarin, zowel voor de korte als de lange termijn. Ook dient daarbij aangegeven te worden welke reeds genomen overheidsbesluiten en welke overheidsvoornemens en het daarvan afgeleide beleid van invloed zijn (geweest) en hoe een en ander schriftelijk is verwoord.

Van de alternatieven (een zout of een zoet Grevelingenmeer) en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen varianten daarvan, wordt beschreven in welke mate zij doeltreffend en doelmatig een oplossing kunnen bieden voor de gestelde problemen.

In het MER dient het doel van het project duidelijk te worden beschreven.

De hoofddoelstelling van het project GZZ is: tijdig een besluit te nemen over de gewenste waterhuishoudkundige situatie van het Grevelingenmeer na het gereedkomen van de betrokken Deltawerken door een verantwoorde keuze te doen voor een zout of een zoet Grevelingenmeer, die past binnen het nationale waterhuishoudkundige beleid.

Bij zulk een besluit wordt een beleid vastgesteld in de vorm van een globaal plan van actie om de (kwalitatieve en kwantitatieve) waterhuishouding van het Grevelingenmeer en het verdere studiegebied * in een zodanige toestand te brengen, dat op optimale wijze tegemoet kan worden gekomen aan de vervulling van gewenste functies ** van het meer en het verdere studiegebied.

* Zie voor een nadere afbakening van het studiegebied de paragrafen 6, 7.3, 7.4 en 7.6

** Onder een functie wordt naast gebruiksmogelijkheden door de mens ondermeer ook verstaan het ruimte bieden aan een eigen en brede ontplooiing van het biotisch milieu.

Zulks op een zodanige wijze dat tevens gebruiksmogelijkheden op de langere termijn van het studiegebied zo min mogelijk worden beperkt.

- "historische" achtergronden van de nu te maken keuze zout of zoet
- welke problemen vragen om een oplossing
- waarop zijn verwachtingen voor een zoet Grevelingenmeer gegrond
- in welke mate helpen de alternatieven de problemen oplossen
- doel van het project GZZ

4. BESCHRIJVING VAN DE ALTERNATIEVEN EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN VARIANTEN DAARVAN

Een gemotiveerde keuze van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven en varianten daarvan vormt een essentieel onderdeel van het MER en vereist een zorgvuldige beschrijving. De werkgroep acht het gewenst, dat gezien vanuit het milieubelang tenminste de alternatieven zout en zoet en daarvan de volgende varianten in het MER aan een nadere beschouwing worden onderworpen; korthalve wordt voor de nadere omschrijving van varianten volstaan met verwijzing naar het rapport "De uitgangssituatie van een zout of een zoet Grevelingenmeer (maart 1982)" :

- 1A Een Grevelingenmeer met zout water, dat via de Brouwerssluis met schoon zeewater wordt verversd (het nulalternatief; variant OA in het rapport).
- 1B Een Grevelingenmeer met zout water met doorspoeling vanaf de Noordzee naar het Zijpe. In grote lijnen dienen daarbij de gevolgen voor het milieu te worden gezien voor het geval, ondermeer ten behoeve van het tegengaan van de huidige ontzilting van de vlakke oeverzones met hun open zilte vegetaties en de daarmee verbonden fauna, tijdens de winterperiode wordt afgeweken van het huidige streefpeil van -20cm NAP. (het nulplus-alternatief; gelijkend op variant OB in het rapport).
- 1C Een Grevelingenmeer met zout water overeenkomstig alternatief 1A met de aanleg van een pijpleiding of anderszins voor de toevoer van zoet water van elders naar Schouwen-Duiveland ten behoeve van de agrarische watervoorziening. De uit deze toevoer voortvloeiende nadere cultuur-technische maatregelen en ontwikkelingen vormen een onderdeel van deze variant.

2A Een Grevelingenmeer met zoet water. Met een nader te bepalen debiet wordt water uit het Volkerakmeer in het Grevelingenmeer ingelaten. Als moet worden doorgespoeld, gebeurt dit met behulp van de Brouwerssluis. Daarbij dient nader te worden gezien in welke mate een Grevelingenmeer met zo zuiver mogelijk zoet water op langere termijn kan worden gerealiseerd door gebruik te maken van het inlaten van alleen zo zuiver mogelijk oppervlaktewater, van neerslag en door toepassing van de best bestaande (technische) mogelijkheden ter bescherming van het milieu. Een vast streefpeil op het Grevelingenmeer dient in dit kader zo nodig te worden losgelaten.

Het gaat bij de uitwerking van deze subvariant conform artikel 41 i lid 2 van het wetsontwerp inzake m.e.r. om degelijk onderzoek te laten zien welke realiseringmogelijkheden redelijkerwijs voorhanden zijn om een maximaal zuiver zoet Grevelingenmeer te verwezenlijken, dit onder vermelding van de mate en de aard van deze zuiverheid. Aangezien een zoet Grevelingenmeer het treffen van voorzieningen voor een verbeterde agrarische watervoorziening waarschijnlijk maakt, vormen de daaruit voortvloeiende nadere cultuurtechnische maatregelen en ontwikkelingen een onderdeel van deze variant.

Wanneer, gezien vanuit andere belangen dan het milieu, naast zoetwatervariant 2A andere zoetwatervarianten in beschouwing worden genomen, dan zullen van deze varianten slechts de gevolgen voor het milieu in het MER beschreven moeten worden, voor zover zij verschillen van de milieugevolgen van alternatief 2A.

Indien de toepassing van bijvoorbeeld een Halskanaal of leidammen in het Volkerakmeer wordt overwogen, dienen in grote lijnen de directe, indirecte (hogere orde) en secundaire gevolgen voor het milieu van deze maatregelen in het MER te worden beschreven.

- een gemotiveerde keuze van de alternatieven en varianten daarvan
- twee alternatieven: een Grevelingenmeer met zout water (het nulalternatief) en een Grevelingenmeer met zoet water
- tenminste twee zoute varianten, waarvan één met een zoetwaterpijpleiding, en één subvariant van het zoete alternatief met zo zuiver mogelijk water (zie korthedshalve 1B, 1C en 2A)

5. TE NEMEN EN EERDER GENOMEN BESLUITEN

In het MER wordt vermeld ten behoeve van welk besluit of besluiten het MER is opgesteld en door wie of welke overheidsinstanties deze besluiten zullen worden genomen. Tevens wordt beschreven volgens welke procedure dit geschiedt en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel of informeel betrokken zijn. Voorts dient te worden vermeld welke terzake doende overheidsbesluiten reeds zijn genomen en welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of randvoorwaarden stellen aan de betreffende besluiten waarvoor het MER is opgesteld, dit onder vermelding van de status van deze besluiten. Evenzeer dient te worden aangegeven welke besluiten in een later stadium nog zullen (moeten) worden genomen in het betreffende studiegebied en daarbuiten, teneinde het beleid ten uitvoer te kunnen brengen. Het gaat hierbij in het bijzonder om die besluiten ter voorbereiding waarvan het MER ten dele kan dienen.

- voor welke besluiten wordt het MER opgesteld
- welke besluitvormingsprocedure wordt gevolgd
- welke genomen besluiten en beleidsvoornemens stellen beperkingen of voorwaarden
- welke besluiten zullen nog genomen (moeten) worden

6. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU, ALSMEDE DE TE VERWACHTEN ONTWIKKELING VAN DAT MILIEU

Het studiegebied strekt zich, afgezien van het Grevelingenmeer zelf, tenminste ook uit over de aangrenzende wateren en over die gebieden op het land waarmee een zoet of een zout Grevelingenmeer belangrijke waterhuishoudkundige en daaruit voortvloeiende oecologische* relaties kan hebben. Bij de aangrenzende wateren wordt gedacht aan ondermeer het Zoommeer, het Volkerakmeer, de Haringvliet, de Oosterschelde en het kustwater voor de Brouwersdam. Op het land liggen in de directe omgeving gedeelten van Schouwen-Duiveland en van Goeree-Overflakkee in de invloedssfeer van het Grevelingenmeer. Voorzover de zoetwaterhuishouding in de rest van Nederland en in het bijzonder in andere regio's van Zuidwest-Nederland in belangrijke mate in het geding is, zullen de bestaande toestand en de relevante gevolgen voor het milieu in die gebieden ook in het

* men denke aan vogels.

MER aan de orde moeten komen, voor zover van belang voor de besluitvorming.

Wordt de Nieuwe Inrichtingsschets voor het Grevelingenbekken (1975) als één van de uitgangspunten bij de besluitvorming genomen, dan kunnen in de periode van zijn geldigheid, de ruimtelijke inrichting, inclusief de bebouwing, en de aard en omvang van de recreatie en de scheepvaart voor een zout of zoet Grevelingenmeer in grote lijnen nagenoeg identiek worden gesteld. Plaatselijk en tijdelijk kunnen zich daarbij (vooral in recreatiedruk) evenwel verschillen voordoen. Ook kunnen wijzigingen in waterpeilen zoals bijvoorbeeld bij alternatief 1B veranderingen veroorzaken in de gevolgen voor het milieu in dit verband.

De beschrijving van de bestaande toestand van het milieu dient tenminste betrekking te hebben op de milieu-aspecten :

- oppervlaktewaterkwaliteit in algemene en oecologische zin
- oppervlaktewaterkwaliteit in verband met mensgerichte gebruiksmogelijkheden
- oppervlaktewater-, grondwater- en bodemkwaliteit van Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee
- terrestrische oecosystemen, vegetaties flora en fauna
- stank
- het landschap

De bestaande toestand van het milieu alsmede de te verwachten ontwikkelingen in dat milieu, (het nulalternatief), fungeert tevens als referentiekader voor het andere alternatief (een zoet Grevelingen) en de varianten van beide. Omdat het nulalternatief in de volgende paragraaf volledig aan de orde komt, wordt hier met een verwijzing daarnaar volstaan. Bij de beschrijving van het nulalternatief moet rekening worden gehouden met het dynamisch karakter van het milieu. Een stagnant en zout Grevelingenmeer is ecologisch gezien namelijk een zeer jong systeem, dat nog in een ontwikkelingsstadium verkeert.

- beschrijving van de bestaande toestand voorzover van belang voor de voorspelling van de gevolgen voor het milieu van de diverse alternatieven en varianten- nadere afbakening van het studiegebied en de betreffende milieu-aspecten

7. BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

7.1. Algemeen

Bij de voorspellingen van de te verwachten gevolgen voor het milieu dient steeds te worden aangegeven welke methoden of modellen zijn gehanteerd en waarom. Aangegeven moet bijvoorbeeld worden of de voorspelde veranderingen met een bepaalde techniek zijn berekend, op het oordeel van (een of meer) deskundigen zijn gebaseerd, of zijn afgeleid van de ervaringen opgedaan in soortgelijke situaties. De wijze waarop de gebruikte gegevens zijn verkregen dient te worden vermeld. Dit kan bijvoorbeeld door middel van "direct in het kader van het betreffende project uitgevoerd empirisch onderzoek" of, "aan vergelijkbare objecten uitgevoerd empirisch onderzoek", of "literatuurgegevens". In de eerste twee gevallen dient in een bijlage de gebruikte methode te worden vermeld. Indien rapportage elders heeft plaatsgevonden, dient het rapport en de plaats waar dit te verkrijgen is te worden vermeld. Bij literatuuronderzoek dient een volledige verwijzing opgenomen te worden. Aangegeven wordt tussen welke grenzen de verwachte resultaten kunnen variëren als gevolg van onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en de gebruikte invoergegevens. Waar gewenst kan daarvoor een gevoeligheidsanalyse worden toegepast.

In meer specifieke zin verdienen tenminste de volgende milieuaspecten de aandacht :

7.2 Oppervlaktewaterkwaliteit van het Grevelingenmeer

7.2.1. Algemeen

Om met voldoende betrouwbaarheid te kunnen voorspellen welke toekomstige ontwikkelingen in de toestand van het meer te verwachten zijn zonder (=het nulalternatief) en met nieuwe ingrepen, dient in het MER het Grevelingenmeer als een oeco-systeem te worden beschouwd, dus met inbegrip van de verbanden en wisselwerkingen tussen de elementen in dat systeem. In de beschrijving van een zoet en een zout Grevelingenmeer komen veel overeenkomstige onderwerpen aan de orde. Alleen aan de te verwachten gevolgen voor het milieu die voor de te beschouwen alternatieven en varianten daarvan aantoonbaar of bespeurbaar verschillen, dient bijzondere aandacht te worden besteed. Voor zover een alternatief of variant daarvan aantoonbare

waterhuishoudkundige wisselwerking vertoont met andere oppervlaktewateren dan het Grevelingenmeer dienen ook de gevolgen van de invloeden die daarvan uitgaan ter plaatse in het MER te worden beschreven.

Bij een zout Grevelingenmeer dienen naast de te verwachten ontwikkelingen in de toekomst tevens de huidige omstandigheden te worden beschreven, voor zover die van belang kunnen zijn om gevolgen voor het milieu te kunnen voorspellen.

Bij een zoet Grevelingenmeer gaat het uiteraard om eventuele toekomstige toestanden.

7.2.2. Waterkwaliteit in algemene en oecologische zin

Ten aanzien van de volledig aan het aquatische oecosysteem gebonden planten en dieren (voor vogels zie 7.4), alsmede ten aanzien van de abiotische systeemhoedanigheden van een zout of een zoet Grevelingenmeer verdienen de volgende onderwerpen zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin voor de diverse alternatieven een diepgaande, onderling vergelijkende beschouwing, waarbij rekening dient te worden gehouden met relatieschema's als dat in bijlage 3:

- Bestaande abiotische systeemhoedanigheden, alsmede de per alternatief te verwachten ontwikkelingen
- Bestaande biotische systeemhoedanigheden, alsmede de per alternatief te verwachten ontwikkelingen, met inbegrip van de karakterisering van en de samenhang tussen :
 - primaire producenten en consumenten
 - hogere orde producenten en consumenten
- Elementen en kenmerken van de levensgemeenschappen met aandacht voor :
 - relatieschema; voedselweb
 - soortendiversiteit
 - verscheidenheid in milieu en daarmee levensomstandigheden
 - zeldzame of bijzondere elementen
 - biologische functie en natuurwaarde van het systeem

Binnen het hiervoor geschetste kader verdienen de volgende "sleutelhoedanigheden" bijzondere aandacht bij de besluitvorming :

- samenstelling bodem, bodemslib en zwevend slib, in het bijzonder ten aanzien van fosfor en (an-)organische giftige micro-verontreinigingen
- stratificaties
- fosforconcentratie en -balans

- stikstofconcentratie
- primaire productie en biomassa-ontwikkeling
- mineralisatie
- zoutgehalte
- helderheid
- zeldzame of bijzondere elementen
- natuurwaarde van het systeem

7.2.3. Waterkwaliteit in verband met mensgerichte gebruiksmogelijkheden

Naast een vergelijkende beschouwing over de (te verwachten) waterkwaliteitseisen ten behoeve van een functioneren van het aquatisch leven (zie 7.2.2.) dient in het MER eveneens aandacht te worden besteed aan de (te verwachten) waterkwaliteits-eisen ten behoeve van mensgerichte gebruiksmogelijkheden van het water zoals voor :

- "viswater"
- zwemwater
- drink- en industriewater

Voor zover aantoonbare verschillen op kunnen treden tussen de zoete en zoute alternatieven in (punt- en diffuse) lozingen of andere toevoeren van verontreinigingen op en naar de grote oppervlaktewateren in het studiegebied, dient in een vergelijkende beschouwing te worden aangegeven wat die verschillen in aard, omvang en geografische spreiding zullen zijn. Bij de grote oppervlaktewateren valt in dit verband in het bijzonder te denken aan het Grevelingenmeer, de Oosterschelde, het kustwater voor de Brouwersdam en het Volkerakmeer. Ook dienen de gevolgen voor de plaatselijke waterkwaliteit en de daaruit voortvloeiende mate van beperkingen, ondermeer vanwege de bescherming van de gezondheid van de mens, in de hierboven genoemde mensgerichte gebruiksmogelijkheden van het oppervlaktewater te worden beschreven.

Bij de lozingen en toevoeren verdienen de hoedanigheden vermeld in de voetnoot* de aandacht.

Ten aanzien van de kwaliteit van het oppervlaktewater voor vissen en schelpdieren dient voorts te worden beschreven in welke mate uit gezondheidsoverwegingen beperkingen moeten worden opgelegd aan de menselijke consumptie van vis en schelpdieren. Hierbij dient rekening te worden gehouden met bio-accumulatie van (an)-organische micro-verontreinigingen, zoals ondermeer polychloorbifenylen (PCB's) en hexachloorbenzeen. Verschillen in voorkeuren bij sportvissers om bepaalde soorten vis wel of niet voor eigen consumptie te bestemmen, verdienen daarbij de aandacht. Een vergelijkende beschouwing over de (te verwachten) hengeldruk - in tijd (bijvoorbeeld in broedseizoen) en in ruimte (locaal pierensteken) - en de daarmee samenhangende invloed(en) op het milieu verdient eveneens aandacht. Beschreven dienen te worden de invloeden van milieufactoren op de voortplanting en de groei van voor sport- en beroepsvisserij belangrijke vis- en schelpdier-soorten. Daarbij dient rekening te worden gehouden met in de tijd en in de ruimte voorkomende habitatvoorkeuren van iedere soort, alsmede van de verschillende levensstadia binnen de soort. Bij de schelpdieren dienen de manier en de gevolgen van een eventuele exploitatie te worden beschouwd.

*

- Ontwerp-besluit kwaliteitsdoelstellingen en metingen oppervlaktewateren ; Nederlandse Staatscourant, 31 juli 1981, nr. 144.
- Indicatief meerjarenprogramma water 1980-1984, in het bijzonder hoofdstuk 4.
- Richtlijnen van de Raad van 4 mei 1976 betreffende de verontreinigingen, veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu worden geloosd. Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen.
- Interimrapport inzake de eisen welke, met het oog op de gezondheid van de mens, aan oppervlaktewater dienen te worden gesteld, Rapport Gezondheidsraad, Rijswijk 1973.
- Interimrapport betreffende de eisen te stellen aan de kwaliteit van het oppervlaktewater waarin waterdieren leven die voor menselijke consumptie dienen, Rapport Gezondheidsraad, Rijswijk, 1976.

